

ไกสอน พมวิหานกับการปฏิวัติลาว ระหว่างปี ค.ศ. 1955-1975

Kaysone Phomvihane and the Lao Revolution from 1955 to 1975 C.E.

สุติดา ตันเลิศ / Sutida Tonlerd

Ubon Ratchathani University krida80_2000@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการสะท้อนชีวิตของไกสอน พมวิหานในฐานะผู้นำการปฏิวัติลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1955-1975 ด้วยมุมมองทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวของไกสอนจากข้อมูลเอกสารอย่างเป็นทางการของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พ.ป.ป.ลาว) องค์กรแนวร่วม และรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ลาว) ควบคู่ไปกับการสังเคราะห์เปรียบเทียบกับงานวิจัย บทวิเคราะห์ข่าวและสิ่งตีพิมพ์ประเภทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อศึกษา การตรวจสอบข้อมูลเอกสารยังใช้ประวัติศาสตร์บอกเล่า หรือการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ ในการวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของเอกสาร ผลการศึกษาชี้ข้อค้นพบ 3 ประการ ประการที่ 1 ไกสอน พมวิหาน คือยุวชนลูกครึ่งลาว-เวียดนามที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ประการที่ 2 ไกสอน พมวิหานมีส่วนผลักดันในการก่อสร้างมวลชนพื้นฐานเพื่อเข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติลาว และประการที่ 3 ไกสอน พมวิหานเป็นหนึ่งในแกนนำที่ร่วมก่อสร้างพรรคมาร์กซ์-เลนินให้กับสังคมนิยมลาว

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ลาว ไกสอน พมวิหาน การปฏิวัติลาว ระหว่างปี ค.ศ. 1955-1975

Abstract

This study was aimed at reflecting the life of Kaysone Phomvihane, the leader of the Lao Revolution between 1955 and 1975. The research employed a historical approach to examine and analyze documents related to his biography, including official documents from the Lao People's Revolutionary Party, Lao People's Revolutionary Front organizations, and the Lao government. Along with this was a comparison of research reports, new analyses, and published accounts related to the topic. To cross check the

data for accuracy, oral historical accounts or oral interviews were used to evaluate the credibility of the sources. The three main findings are the following. First, Kaysone Phomvihane was a Vietnamese-Lao individual who was supported by the Indochinese Communist Party. Second, he helped recruit the masses to join the Lao Revolution. Third, he was one of the core leaders who established the Marxist-Leninist-style party for Lao society.

Keywords: history of Laos, Kaysone Phomvihane, Lao Revolution from 1955-1975

บทนำ

บทความนี้เขียนเพื่อเฉลิมฉลองวาระที่สำคัญ 2 เหตุการณ์ใน ส.ป.ป.ลาว เหตุการณ์ที่ 1 คือ วาระการครบรอบ 40 ของ ส.ป.ป.ลาว ที่จะมาถึงในวันที่ 2 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2015 เหตุการณ์ที่ 2 การครบรอบ 95 ปี ของไถสอ พมวิทาน (ค.ศ. 1920-2015) Grant Evans ได้ตั้งข้อสังเกตภาพรวมของงานศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับ ส.ป.ป.ลาว มีมุมมองหลักในการยกย่องชัยชนะของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พ.ป.ป.ลาว) (Evans, 1999) ผู้เขียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากข้อเสนอของอีแวนส์ เนื่องจากบริบทของสังคมไทยมีลักษณะที่แตกต่างจากตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองของประวัติศาสตร์ที่เน้นการเผยแพร่ประวัติศาสตร์กระแสหลัก หมายถึง การยกย่องและเชิดชูระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอท้าทายบทบาทของนักวิชาการแบบอุดมคติในการถ่ายทอดทฤษฎีต่างๆ อย่างเป็นกลาง

ครั้งหนึ่ง เลนินได้เสนอว่า ชุมชนโลกแบ่งออกเป็น 2 ขั้วอำนาจ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประชาธิปไตยหรือจักรวรรดินิยม กับ กลุ่มที่ 2 กลุ่มปฏิวัติหรือสังคมนิยม กลุ่มที่ไม่เลือกข้างใดข้างหนึ่งได้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มแรก งานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาขั้นตอนการสร้างประเทศของเพื่อนบ้านที่มีอุดมการณ์แตกต่างจากประเทศไทย โดยการเสนอแนวคิดของประชาชน ส.ป.ป.ลาว อันเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวชีวิตของไถสอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถอดถอนบทเรียนสารนิพนธ์สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เรื่อง “ไถสอ พมวิทานกับพัฒนาการสังคมนิยมลาว ระหว่าง ค.ศ. 1975-1986”

(สุริดา ตันเลิศ, 2541) ของผู้เขียนที่เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อ 15 ปีที่แล้ว เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้อ่านได้ตั้งข้อสังเกตต่อมุมมองที่เป็นอื่นจากบริบทสังคมไทย ถือเป็น การสร้างบรรยากาศ การเปิดกว้างการแสดงความคิดเห็นตามครรลองประชาธิปไตย ด้วยการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับไถสอกับการปฏิวัติลาว ช่วงปี ค.ศ. 1955-1975 ประกอบด้วยหัวข้อที่น่าสนใจ 3 เรื่อง ประวัติ และการหล่อหลอมกลุ่มเกลางทางความคิดและอุดมการณ์ก่อนเข้าสู่การปฏิวัติไถสอ กับการสร้างพรรคประชาชนลาวและการเคลื่อนไหวในช่วงปี ค.ศ. 1955-1972 และไถสอกับการปฏิวัติ ปี ค.ศ. 1972-2 ธันวาคม 1975

1. ประวัติและการหล่อหลอมกลุ่มเกลางทางความคิดและอุดมการณ์ก่อนเข้าสู่การปฏิวัติ

1.1 ไถสอ พมวิทานกับชีวิตวัยเยาว์

ไถสอ พมวิทาน (ค.ศ. 1920-1992) คือ ชื่อของเลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่ได้รับการเปิดเผยอย่างเป็นทางการภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ก่อนระยะเวลาดังกล่าว เวียงไซคือชื่อจัดตั้ง (nom de guerre) ของนักปฏิวัติลาวผู้นี้ (ไชยะวง, 1998) ไถสอชอบดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใต้ดิน (ค.ศ. 1940-1973) หรือการเคลื่อนไหวอย่างปิดลับ หรือแบบไม่เปิดเผยเช่นเดียวกับพรรคประชาชนลาว ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของพรรคประชาชนเขมร พรรคแรงงานเวียดนามและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย การดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างไม่เปิดเผยของไถสอจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนอื่นๆ เช่น ประธานโฮจิมินห์ เต๋อริ่ง จิน (Truong Chin) โตซามอท (Touch Samouth) และ พล พต (Pol Pot) (Chandler, 1992, 1993) ดังนั้นเรื่องราวชีวิตของเขาจึงไม่เป็นที่เปิดเผยนัก ชีวิตของเขาถือกำเนิดมาจากชนชั้นกลางระดับล่าง โดยบิดาเป็นข้าราชการชาวเวียดนามประกอบอาชีพนายภาษา (ล่าม นักแปล) ประจำแขวงสุวรรณเขต เขตภาคใต้แคว้นลาว ส่วนมารดามีอาชีพหมอยาพื้นบ้านและชาวนา

ทองเสียบ โคตรวงสี (1995b) เป็นนักเคลื่อนไหวที่มีภูมิฐานะเดิมในเมืองสุวรรณเขต เขาได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้คณะผู้นำได้หลบหนีออกจากคุกโพนเค็ง ในวันที่ 23 พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1960 ต่อมาเขาทำงานเป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการประจำวิทยุกองทัพบก วิทยุศูนย์กลางพรรค และผู้อำนวยการวิทยุแขวงสุวรรณเขต หัวหน้าแผนกวัฒนธรรม สมาชิกสภาแขวงสุวรรณเขต 2 สมัย ประธานกัมมะบาน (กรรมกร) แขวง กรรมการปกครองแขวงสุวรรณเขต และประธานกรรมการค้นคว้าประวัติศาสตร์แขวงสุวรรณเขต (ทองเสียบ โคตรวงสี, 1995b: ข-ค) ทองเสียบ โคตรวงสี (1995a) ได้ให้ข้อมูล สิบสี่ปีแรกบนดินแดนบ้านเกิด (ค.ศ. 1920-1934) ของโกสอนมีวิถีชีวิตเฉกเช่นเด็กชายชาวลาวโดยทั่วไป คือ ชอบว่ายน้ำในลำน้ำโขง เป่าแคน ร้องหมอลำและเข้าป่าล่าสัตว์ เป็นต้น โกสอนเริ่มต้นศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนวัด (ไชยะพุม, ไชยะสงคราม) ประจำหมู่บ้าน พื้นฐานข้อมูลนี้ทำให้โกสอนเป็นผู้นำที่ขอบนังสมาธิและดำรงตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีคนหนึ่ง (ทองเสียบ โคตรวงสี, 1995a: 10-24 ; สีชนะะ สีसान, 1991: 21-23)

ในระหว่างปี ค.ศ. 1928-1929 ประธานโฮจิมินห์ ได้เดินทางเข้ามาสำรวจพื้นที่ที่แคว้นลาวและบางส่วนของประเทศไทย เพื่อทำการจัดตั้งสาขาของพรรคคอมมิวนิสต์-เลนินประจำอินโดจีนในอนาคต (สีชนะะ สีसान, 1990: 63-70: 106-113) นักคอมมิวนิสต์ลาวอาวุโสรุ่นแรกที่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเท่าที่ปรากฏ คือ คำแสง สะหวัด ผิวขาว (สุลิน) ทิดผุย บันจงและพันดี (ไชยะวง, 1998) ซึ่งคำแสงคือ ผู้นำคณะพรรคแคว้นลาวคนแรกที่เริ่มต้นชีวิตนักปฏิวัติอาชีพภายใต้ร่มเงาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ช่วงปี ค.ศ. 1934-1945 คณะพรรคแคว้นลาวมุ่งการเผยแพร่อุดมการณ์สังคมนิยมในเขตตัวเมือง ควบคู่ไปกับการจัดตั้งกลุ่มประท้วงเจ้าอาณานิคม เช่น การประท้วงของกรรมกรเหมืองแร่บ่อแห่ง โพนติ้ว และกรรมกรสร้างถนนหมายเลขที่ 20 แขวงสุวรรณเขต ในขณะที่นักคอมมิวนิสต์ลาวรุ่นที่สอง เช่น โกสอน หนูฮัก พุมสะหวัด แก้วบุณพันธ์ มีตำแหน่งในระดับรองลงมา ฐานะของโกสอน (ค.ศ. 1945-1954) ในขบวนการปฏิวัติลาว คือ ตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ซึ่งเป็นนักคอมมิวนิสต์ชาวลาวรุ่นที่สอง

ที่ผ่านกระบวนการฝึกฝนและถูกคัดเลือกให้เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเมื่อปี ค.ศ. 1949

ในกรณีแคว้นลาว ชุมชนชาวเวียดนามคือเป้าหมายหลักในการสร้างหน่วยพรรคพื้นฐาน ดังเช่นแขวงสุวรรณเขตถือเป็นชุมชนชาวเวียดนามที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในแคว้นลาวและเป็นดินแดนที่ต่อต้านอำนาจจากภายนอกมาโดยตลอดท่ามกลางกระแสการต่อต้านอำนาจของฝรั่งเศส ควบคู่กับการเผยแพร่อุดมการณ์สังคมนิยมเข้ามายังแคว้นลาวนั้น จึงถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วนผลักดันให้โกสอนได้ใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนโดยที่เขาไม่รู้ตัวมาก่อน แต่สิ่งนั้นได้หล่อหลอมให้เขาตระหนักถึงปัญหาเอกราชตั้งแต่เยาว์วัยและส่งผลให้เขาได้เริ่มชีวิตการต่อสู้ทางการเมืองในดินแดนเวียดนาม ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชีวิตวัยเยาว์ของโกสอน พมวิทาน (ค.ศ.1920-1934) ได้เติบโตขึ้นในสังคมพหุวัฒนธรรม ภายใต้การปกครองของสหพันธรัฐอินโดจีน เมื่อจบการศึกษาในระดับต้นที่เมืองสุวรรณเขต โกสอนได้เดินทางไปศึกษาต่อในดินแดนบ้านเกิดของบิดาและเข้าสู่ขบวนการการล่องหลอมกลมเกลียวทางความคิดและอุดมการณ์

1.2 การหล่อหลอมกลมเกลียวทางความคิดและอุดมการณ์

ระหว่างปี ค.ศ. 1934-1945 โกสอนได้ใช้ชีวิตนักศึกษา ณ เมืองฮานอย โดยเริ่มจากโรงเรียนปะโลเต็กโตวา (ค.ศ. 1934-1940) วิทยาลัยฮานอย (ค.ศ. 1941-1943) และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮานอย (ค.ศ. 1943-1945) (สีชนะะ สีसान, 1991: 23-29) อย่างไรก็ตาม เราไม่สามารถรู้รายละเอียดเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเขามากนัก ข้อมูลเท่าที่เชื่อถือได้ ทำให้เราเข้าใจถึงพัฒนาการทางความคิดของเขาในระดับหนึ่ง อุดมการณ์รักชาติ คือ แนวความคิดพื้นฐานที่ชักจูงให้กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ถึงปรัชญาการเมืองแบบตะวันตก เช่น ประชาธิปไตยและสังคมนิยมการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (ค.ศ. 1930) จึงกลายมาเป็นทางเลือกใหม่สายหนึ่งให้กับกลุ่มผู้รักชาติที่ตระหนักถึงปัญหาสังคมอินโดจีนในเวลานั้น

ระหว่างปี ค.ศ. 1936-1939 โกสอนมีแนวความคิดเช่นเดียวกับกลุ่มปัญญาชนหนุ่มสาวทั้งหลายที่ตื่นตัวและคำนึงถึงการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ในระยะเวลาเดียวกัน พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้เริ่มขยายฐานมวลชนในกลุ่มเยาวชน

เพื่อคัดเลือกรวมสมาชิกองค์กรชาวนุ่มและแนวร่วมประชาธิปไตย (The Indochina Unified Democratic Front) (History of Communist Vietnam, 1986: 47-56) นโยบายดังกล่าวเปิดโอกาสให้ไกลอนได้สัมผัสกับพื้นฐานอุดมการณ์สังคมนิยม จากหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นกระบอกเสียงของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน คือ เลอตราวาย (Le travail) ในต้นทศวรรษที่ 1940 เขายังได้หล่อหลอมแนวคิดรักชาติให้เป็นระบบยิ่งขึ้นจากหนังสือพิมพ์ลาวใหญ่ ไกลอนได้กล่าวถึงชีวิตในช่วงนี้ว่า “เวลานั้นไม่เคยคิดถึงสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์, มีแต่เชื่อว่า สหภาพโซเวียตต้องชนะฟาสซิสต์ฮิตเลอร์” (ทองเสียว โคตรวงสี, 1995: 28)

ในปี ค.ศ. 1941 เมื่อญี่ปุ่นเคลื่อนกำลังทางทหารเข้าครอบครองภาคเหนืออินโดจีน ถือเป็นกลไกที่ผลักดันให้ไกลอนเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับสันนิบาตเยาวชนต่อต้านจักรวรรดินิยม ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งโดยตรงของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (สีชนะ สีสาน, 1991: 26)

พัฒนาการแนวความคิดทางการเมืองของไกลอน จึงได้รับอิทธิพลโดยตรงจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน เหตุผลดังกล่าว ทำให้เกิดการเมืองฝ่ายตรงข้ามหยิบยกประเด็นนี้มาโจมตีเขาเสมอ เช่น ไกลอนคือหุ่นเชิดของเวียดนาม หรือถูกครอบงำทางแนวคิดจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ไกลอนคือ ตัวแทนของชาวเวียดนามที่จะมากลืนชาติลาว เป็นต้น ทศนะเหล่านี้ถูกกล่าวถึงในกลุ่มศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ในระยะเวลาต่อมา คณะพรรคแคว้นลาวได้มีคำสั่งให้ไกลอนเริ่มต้นชีวิตครอบครัวกับสตรีลาวนามว่า นางทองวิน ความว่า “... เพื่อประเทศชาติ, และการปฏิวัติลาว... พวกเราได้ปรึกษาหารือกันในระดับทั้งหมด, ตกลงเป็นมติว่า, ท่านไกลอน พมวิทานต้องมีเมียเป็นคนลาวและสาวลาว, เพราะมีผู้นำในชั้นรัฐบาลลาวต่อต้านก็ได้เอาเมียคนเวียดนาม 2-3 ท่านแล้ว, ฝ่ายศัตรูกำลังโฆษณาใส่ร้ายป้ายสีเรื่องนี้...” (ทองวิน พมวิทาน, 1990: 47)

อย่างไรก็ตาม การตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส คือเงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชแนวใหม่ ที่รวมเอานักเคลื่อนไหวทางการเมืองหัวก้าวหน้าจากกัมพูชา ลาวและเวียดนามเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเป็นผู้ชี้แนะในขณะที่ขบวนการหล่อหลอมสมาชิกพรรค เพื่อก้าว

ไปสู่การปฏิวัติอาชีพนั้นจะสร้างให้เขาเหล่านั้นผูกพันและเชื่อมั่นต่อลัทธิสากลกรรมาชีพ (proletariat internationalism) ตามแนวทางพรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนินอย่างสมเหตุสมผลและก้าวผ่านแนวคิดเดียดฉันท์ทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม เพื่อก้าวขึ้นสู่การต่อสู้เพื่อเอกราชในสงครามกลางเมือง สงครามจิตวิทยาและสงครามเพื่อปลดปล่อยชาติ โดยมีเป้าหมายหลักที่การปฏิวัติสังคมนิยม

1.3 เส้นทางก้าวเข้าสู่ขบวนการปฏิวัติ

ไกลอนมีลักษณะของผู้นำเช่นเดียวกับผู้นำขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชแนวใหม่ที่เป็นผลผลิตของภูมิปัญญาแบบตะวันตกที่เข้าใจถึงโลกทัศน์ของระบบจารีตได้อย่างเหมาะสม ในปี ค.ศ. 1942 เป็นต้นมา ไกลอนได้เริ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการต่อสู้เรียกร้องสิทธิต่างๆ ของขบวนการนักศึกษา (Phomvihane, 1980: 5) ในปี ค.ศ. 1944 เขาได้กลายเป็นสมาชิกสันนิบาตเยาวชนเพื่อเอกราชด้วยการทำงานเคลื่อนไหวอย่างปิดลับ เพื่อสร้างฐานมวลชนในกลุ่มปัญญาชน (สีชนะ สีสาน, 1991: 26) สถานภาพของเขาชี้ให้เห็นว่า เขาได้ผ่านการอบรมทฤษฎีทางการเมืองในระดับต้นถึงระดับกลาง ด้วยการช่วยเหลือของอาสาสมัครชาวเวียดนามหรือสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ในขณะเดียวกัน การทำงานโฆษณาปลุกกระดมเพื่อสร้างหน่วยพรรคพื้นฐาน ยังชี้ให้เห็นว่าไกลอนผ่านหลักสูตรการโฆษณาจัดตั้ง ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นงานปฏิวัติที่เป็นขั้นต้น ในปีถัดมา เมื่อญี่ปุ่นครอบครองแคว้นลาว (10 มีนาคม 1945) ไกลอน คือ ตัวประสานงานระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนกับคณะพรรคแคว้นลาว โดยเขาเดินทางกลับสู่ดินแดนบ้านเกิดเพื่อปฏิบัติภารกิจดังกล่าว

ในปลายปี ค.ศ. 1953 คำแสลงได้เสียชีวิตลง (คณะผู้นำทฤษฎีและศูนย์กลางของพรรค, 1997: 20-21) ในขณะที่ไกลอนดำรงตำแหน่งผู้รักษาการเลขาธิการใหญ่ของคณะพรรคแคว้นลาว ในเวลาสองปีถัดมา บทบาทของเขาได้ปรากฏอย่างเด่นชัดในกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 1 ของพรรคประชาชนลาว และนี่คือจุดเริ่มต้นชีวิตบนเส้นทางของนักปฏิวัติอาชีพนั่นเอง

จากที่กล่าวมาในประเด็นนี้ แสดงให้เห็นว่า เส้นทางก้าวเข้าสู่ขบวนการปฏิวัติของไกลอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของพรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ที่ให้ความ

สำคัญกับเวลาในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคและได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์กลางพรรค กรรมการเมือง มากกว่าลำดับอาวุโส ดังนั้นสมาชิกพรรคบุคคลอื่นๆ อาทิ หนูฮัก พูมสะหวัน กับเจ้าสุพานวงล้วนมีอายุมากกว่า ไกลอนจึงไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุดของพรรคประชาชนลาว เนื่องจาก บุคคลเหล่านี้ได้เข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนหลังไกลอน

2. ไกลอน กับการสร้างพรรคประชาชนลาวและการเคลื่อนไหวปฏิวัติในช่วงปี ค.ศ. 1955-1972

ในปี ค.ศ. 1955 ไกลอน พมวิทานดำรงตำแหน่งเลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนลาว (1955-1972) ผู้เป็นมันสมองของพรรคมาร์กซ์-เลนิน ซึ่งประกอบด้วย 3 ภาคส่วน ภาคส่วนแรก พรรคการเมือง ภาคส่วนที่ 2 กองทัพ ภาคส่วนที่ 3 องค์กรแนวร่วม บทรายงานต่อกรมประชุมใหญ่ก่อตั้งพรรคประชาชนลาว ในกรมประชุมใหญ่ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 22 มีนาคม ถึง 6 เมษายน ค.ศ. 1955 ณ สถานที่มั่นซำเหนือ ของไกลอนได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 3 ภาคส่วนดังนี้

2.1 ไกลอนกับพรรคมาร์กซ์-เลนิน : พรรคประชาชนลาว

ในวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1954 ฝรั่งเศสเซ็นสัญญาหยุดรบ พร้อมการมอบเอกราชอย่างสมบูรณ์ให้กับกลุ่มประเทศอินโดจีน ดังนั้น ยุทธศาสตร์การต่อสู้จึงเปลี่ยนไป ศูนย์การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้จัดตั้งพรรคมาร์กซ์-เลนินในพื้นที่เวียดนาม, ลาวและกัมพูชาอย่างเป็นเอกเทศ หลังการยุบคณะพรรคแคว้นลาว ไกลอนได้อธิบายการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่อย่างน่าสนใจความว่า “...วันนี้ชาวคอมมิวนิสต์ลาว ได้ดำเนินการประชุมใหญ่เพื่อก่อตั้งพรรคการเมืองพรรคหนึ่งขึ้น ที่เดินตามลัทธิมาร์กซ์-เลนิน โดยมีชื่อว่า “พรรคประชาชนลาว” พรรคนี้เป็นผู้สืบทอดภารกิจของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน และมุลเชื้อที่วีระอาญาของวีระบุรุษที่ยอมสละชีวิตเพื่อชาติเป็นตัวแทนที่แท้จริงของชนชั้นกรรมกรและผู้ออกแรงงาน ปกป้องสิทธิและประโยชน์อันชอบธรรมของทุกชั้นคนและประชาชนเผ่าต่างๆ ทั่วประเทศอย่างเด็ดเดี่ยว พรรคนี้ถือเอาการรับใช้ชาติ รับใช้ประชาชน เป็นหัวใจ

ในการปฏิบัติ... จุดมันอันไม่เปลี่ยนแปลงของพรรคประชาชนลาว คือ สันติภาพเอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ และวัฒนาถาวร...” (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 3)

ไกลอนในฐานะหนึ่งในผู้นำการปฏิวัติลาวได้ทุ่มเทการศึกษาหาความรู้ด้านอุดมการณ์สังคมนิยม เนื้อหาหลักที่ได้อ่าน เรียนรู้ในช่วงสงคราม 30 ปี (ค.ศ. 1945-1975) เน้นเรื่อง การต่อสู้เพื่อเอกราช การดึงดูดมวลชนเข้าสู่ขบวนการเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยม นับจากทศวรรษที่ 1940 เขาผ่านหลักสูตรการอบรมทฤษฎีมาร์กซ์-เลนิน มาในระดับหนึ่ง คำไซ สุพานวงให้ข้อมูลโดยมีหนังสือ 3 เล่มที่ ไกลอนได้อ่านอยู่เป็นประจำในเวลานั้นคือ หนึ่งในหลักการพื้นฐานของมาร์กซ์ แต่งโดยโปลิแซ สอง หลักการของลัทธิเลนิน แต่งโดยสตาลิน (Stalin) และสามการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน โดยอีเกเล็ดแซ็ต (โฮจิมินห์) (คำไซ สุพานวง, 1995: 2) ตำรา หนังสือและบทความเหล่านั้นแปลจากภาษารัสเซียเป็นภาษาเวียดนาม ดีพิมพ์ในเวียดนามเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลงานที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพโซเวียตรัสเซีย เน้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์สากลภายใต้การนำของสตาลิน (Pelley, 2002: 138)

อาจกล่าวได้ว่า ไกลอน คือ นักคิด นักเขียน สังคมนิยมลาวรุ่นแรก ที่ได้ศึกษาค้นคว้าอุดมการณ์สังคมนิยมอย่างจริงจังผ่านงานแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสกับภาษาเวียดนาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ไกลอนไม่ได้อ่านอุดมการณ์สังคมนิยมจากต้นฉบับ หรือภาษาแม่ อาทิ ภาษาเยอรมัน หรือภาษารัสเซีย ดังนั้น ประเด็นที่ควรศึกษาและค้นคว้าในลำดับต่อไป คือ สังคมนิยมลาวได้รับอิทธิพลมาจากสำนักใดระหว่างสหภาพโซเวียตรัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

2.2 ไกลอนกับกองทัพประชาชนลาว

กองทัพประชาชนลาวมีจุดกำเนิดมาจากกองกำลังติดอาวุธของกลุ่มกองกำลังรักชาติบางส่วนที่ได้ต่อสู้กับฝรั่งเศสสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1949 ไกลอนได้จัดตั้งกองราชวงศ์ ซึ่งเป็นกองกำลังติดอาวุธอย่างเป็นทางการหน่วยแรกประจำคณะพรรคแคว้นลาว ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน J.C. Christie นักวิชาการตะวันตกคนแรกที่ทำการศึกษา วิเคราะห์การก่อตัวของกลุ่ม

ชาตินิยมสายมาร์กซิสต์ลาว ได้ตั้งข้อสังเกตเรื่องการจัดตั้งกองกำลังปฏิวัติลาวว่ามีใช้กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างแท้จริง เนื่องจากกองกำลังปฏิวัติลาวไม่มีฐานการเมืองที่แน่นชัดและทำการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองภายใต้การนำของขบวนการเวียดมินห์ (Christie, 1979:146-148) แนวคิดนี้ส่งผลให้ Arthur J. Dommen สรุปว่า ขบวนการปฏิวัติลาวและ ส.ป.ป.ลาว คือ รัฐบาลบริวารของเวียดนาม (Dommen, 1979: 201) อย่างไรก็ตาม ในทศวรรษที่ 1960 Paul F. Langer & Joseph J. Zasloff ได้วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการลาวเวียดนาม ว่า คือรูปแบบของการร่วมมือและช่วยเหลือแบบประสานสมทบระหว่างองค์กรทั้งสองในการต่อสู้เพื่อเอกราชร่วมกัน (Langer and Zasloff, 1970)

เมื่อฝรั่งเศสพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนาม พุทธประชาชนลาวได้ประเมินสถานการณ์โลกที่แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายจักรวรรดินิยม กับฝ่ายสันติภาพและประชาธิปไตย ในปี ค.ศ. 1955 ไถสอนได้ประกาศนโยบายพื้นฐานและโครงการดำเนินการเฉพาะหน้าของพรรคประชาชนลาว จำนวน 12 ข้อ นโยบายข้อที่ 4 คือการจัดตั้งกองทัพประชาชนลาว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการปลดปล่อยชาติของประเทศเมืองขึ้นและกึ่งเมืองขึ้น ซึ่งจัดรวมในกลุ่มสันติภาพประชาธิปไตย ดังมีข้อความว่า “...4. จัดตั้งและปรับปรุงกำลังติดอาวุธและกึ่งติดอาวุธ ให้กลายเป็นกองทัพประชาชน เพื่อปกป้องรักษาเขตที่มั่น, สนับสนุนให้แก่การต่อสู้ทางการเมือง, ทั้งเป็นเสาหลักแห่งการปกป้องรักษาสันติภาพ...” (ไถสอน พมวิทาน, 1985b: 5)

มีข้อสังเกตว่า ช่วงปี ค.ศ. 1945-1975 คือระยะที่ไถสอนได้วิเคราะห์ถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเขตปลดปล่อยที่เต็มไปด้วยป่าเขา ประชาชนลาวพึ่งพาระบบเศรษฐกิจแบบธรรมชาติ และการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันในเส้นทางการคมนาคมที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก ชัดสน ดังนั้น ไถสอนได้กล่าวสุนทรพจน์ในพิธีปิดการประชุมสรุปและถอดบทเรียนการสู้รบในลาว วันที่ 21 กันยายน ปี ค.ศ. 1965 ซึ่งได้อธิบายหน้าที่อันหลากหลายของกองทัพประชาชนลาวเอาไว้ที่น่าสนใจความว่า

...ปัญหาการเมืองเป็นปัญหาพื้นฐานและสำคัญที่สุด จะเป็นการทหารหรือเศรษฐกิจก็ตามล้วนแต่ต้องเริ่มจากการเมืองและต้องรับใช้การเมือง การแก้ไขปัญหาการเมืองนั้น ก่อนอื่นหมด ต้องยึดมั่นในจุดยืนของชนชั้น ต้องยึดหลักนโยบายชนชาติ ต้องปลุกระดมมหาชนให้มีความสำนึกว่าเขาเป็นเจ้าของที่ปลดปล่อยนั้น มีการเมืองก็ต้องมีการทหารเป็นกำลังหนุน พร้อมทั้งมีเศรษฐกิจเป็นไม้จืด โดยเฉพาะในเขตชนเผ่า มีแต่การเมืองเฉยๆ ไม่เพียงพอต้องมีเศรษฐกิจต้องมีไม้จืดที่แข็งแรง ทำเช่นนั้นจึงจะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นแล้วจึงจะเป็นตามความเรียกร้องต้องการที่ว่าปลดปล่อยถึงที่ใดประชาชนเป็นใหญ่ที่นั่นต้องศึกษาอบรมจัดตั้งและปลุกระดมมหาชนสถาปนาอำนาจการปกครอง จัดตั้งกองกำลังทหารราษฎร กองจรยุทธและหน่วยพรรค ปัจจุบันนี้ประชาชนเชื่อมั่นแนวลาวยุติการที่สุด เพราะว่า...ได้ตอบสนองความต้องการอันจำเป็นของพวกเขาได้ส่วนใดส่วนหนึ่ง ได้แนะนำให้พวกเขา นับแต่การปลุกม็อนค้ายู๊วตลอดถึงการทำนาปรังและอื่นๆ ... (ไถสอน พมวิทาน, 1985b: 27-28)

สุนทรพจน์ของไถสอน พมวิทานในฐานะตัวแทนศูนย์กลางพรรคประชาชนลาว ได้สรุปการเพิ่มความสามัคคีสู้รบลาว-เวียดนาม เพื่อผลักดันการต่อสู้ปฏิวัติลาวในการก้าวขึ้นช่วงชิงเอาชัยชนะใหม่ เขาได้กำหนดบทบาทของกองทัพประชาชนลาวที่ต้องขึ้นตรงต่อการนำของพรรคประชาชนลาว พร้อมการรับใช้ประชาชนในทุกรูปแบบ ดังตัวอย่างองค์กรแนวร่วม คือแนวลาวยุติการที่สนใจชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตั้งแต่การสอนวิธีปลูกพืชไร่ การกำจัดศัตรูพืชและการทำนาปรัง เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้น ตามธรรมเนียมของประเทศที่มีเข็มมุ่งไปสู่ระบบสังคมนิยม กองทัพจึงมีโอกาสนในการทำรัฐประหาร หรือก่อการปฏิวัติไม่น้อยมาก เนื่องจากระบบโครงสร้างของพรรคมาร์กซ์-เลนิน มีความเคร่งครัดต่อระบบประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์¹ อย่างไรก็ตาม การสร้างฐานมวลชน

¹ ไถสอน พมวิทานได้ให้ข้อมูล พรรคจัดตั้งหลักการรวมศูนย์ประชาธิปไตย บุคคลขึ้นกับการจัดตั้งเสียงส่วนน้อยขึ้นกับเสียงส่วนใหญ่ ชั้นล่างขึ้นกับชั้นบน ทิวทั้งพรรคขึ้นกับศูนย์กลางพรรค พรรคมีระเบียบวินัยอันเข้มงวด (ไถสอน พมวิทาน, 1985a: 132)

เป็นภารกิจที่จำเป็นในการขึ้นำการปฏิวัติลาว องค์กรแนวร่วมรับหน้าที่เป็นหัวแรงหลักในการปลุกระดมมวลชนเพื่อเข้าร่วมในการสร้างประวัติศาสตร์แบบใหม่ให้กับสังคมนลาว

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ไกลอนเป็นแกนนำในการสร้างกองทัพประชาชนลาว ซึ่งเป็นองค์กรที่ขึ้นตรงต่อพรรคคอมมิวนิสต์-เลนิน การเคลื่อนไหวทำการปฏิวัติช่วงปี ค.ศ. 1955-1972 พรรคประชาชนลาวได้เริ่มการวางแผนการต่อสู้ทางการเมืองและอาวุธอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

2.3 ไกลอนกับองค์กรแนวร่วม

ช่วงปี ค.ศ. 1955-1975 กลุ่มเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยมของลาวสังกัดพรรคประชาชนลาว และ พ.ป.ป.ลาว ตามลำดับดำรงชีวิตในเขตปลดปล่อย หรือพื้นที่ปกครองของรัฐบาลต่อต้าน รู้จักกันทั่วไปว่า รัฐบาลปะเทดลาว หรือรัฐบาลแนวลาวยักซาด ซึ่งเป็นตัวเปิดของพรรคประชาชนลาว ในฐานะองค์กรแนวร่วม ซึ่งครอบคลุมถึง องค์กรสตรี องค์กรสงฆ์ องค์กรเยาวชน เป็นต้น การดำรงชีวิตของชุมชนโดยรวมนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากต้องประสบกับการโจมตีทางอากาศใช้ชีวิตหลบภัยในถ้ำ หรืออุโมงค์ใต้ดิน เสี่ยงอาหารที่เข็ญโภค บริโภค ล้วนได้รับความช่วยเหลือมาจากประเทศค่ายสังคมนิยม

ในวันที่ 10 สิงหาคมปี ค.ศ. 1959 ไกลอน พมวิทานได้เขียนจดหมายจากข้าเหนือฝากถึงประชาชน พนักงานนักรบ บรรดากำลังติดอาวุธปะเทดลาวใจความสำคัญคือ การกล่าวโจมตีรัฐบาลฝูย ชนะนิกร 3 ข้อ ข้อกล่าวหาที่ 1 ละเมิดสนธิสัญญาเจนีวา ว่าด้วย การจัดตั้งรัฐบาลประสมการเมืองแห่งชาติ ข้อกล่าวหาที่ 2 รัฐบาลต่อต้านคอมมิวนิสต์ด้วยการสนับสนุนของจักรวรรดิอเมริกา ข้อกล่าวหาที่ 3 การประณามการจับกุมผู้นำแนวลาวยักซาด ไกลอนได้แสดงเจตนาารมณ์ของศูนย์กลางแนวลาวยักซาดที่มีต่อรัฐบาลฝูย ชนะนิกรดังนี้ “ใน 13 ปีที่ผ่านมา, พวกเราพร้อมกับประชาชนได้ยอมเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อ ต่อสู้เพื่อภารกิจสันติภาพของประเทศชาติ...แต่จักรวรรดินิยมอเมริกา, กลุ่มฝูย ชนะนิกร ...ได้เหยียบย่ำสิทธิและผลประโยชน์ของชาติเราจนหมดสิ้น...เรียกร้องให้ฝ่ายพระราชอาณาจักรลาวต้องปฏิบัติตามข้อความต่างๆ ของแนวลาวยักซาด...2) ปล่อยตัวเสด็จ

เจ้าสุภานุวงศ์และผู้นำอื่นๆ ของพรรคแนวลาวยักซาดให้เป็นอิสระโดยทันที...” (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 13-14)

สถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ไกลอนคือผู้อยู่เบื้องหลังการดำเนินนโยบายด้านต่างๆ ให้กับองค์กรแนวร่วม (พุมิ วงวิจิต, 1987: 104-105) โดยมีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นผู้นำคนสำคัญ หรือเป็นตัวเปิดของพรรคประชาชนลาว กรณีการจับกุมเจ้าสุภานุวงศ์ทำให้กวีวิชาการบางส่วนสรุปว่า เจ้าสุภานุวงศ์สูญเสียบทบาทการขึ้นำขบวนการปฏิวัติลาวให้กับไกลอน (R.B. Smith, 1983: 167-168 อ้างถึงในธีระนุชเปี่ยม, 1992: 142) กระนั้นก็ตาม หากวิเคราะห์ถึงโครงสร้างของพรรคคอมมิวนิสต์-เลนิน ย่อมถือว่าบทบาทการนำจะอยู่ในลักษณะการนำเป็นหมู่คณะ การยึดติดในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใด (ลัทธิบูชาบุคคล) ถือเป็นสิ่งต้องห้าม ไกลอนในฐานะเลขาธิการใหญ่ของพรรคประชาชนลาวจึงดำรงบทบาทเป็นตัวแทนการนำใช้นโยบายต่างๆ ของ พรรคประชาชนลาวในการขึ้นำองค์กรแนวร่วม

ในเดือนพฤษภาคม 1960 กลุ่มผู้นำแนวลาวยักซาดสามารถหลบหนีออกจากคุกโพนเค็งได้ (ทองเสียว โคตรรวงสี, 1993; สิงกะโป สีสโคตจุนนะมานี, 1991: 42-48) โดยได้รับความช่วยเหลือจากพรรคประชาชนลาว องค์กรแนวร่วมและนายทหาร-ตำรวจชั้นผู้น้อยที่ส่งไปควบคุมผู้นำเหล่านั้น ภายหลังการแหกคุก บรรดาผู้นำแนวลาวยักซาดได้เดินทางกลับสู่ฐานที่มั่นระหว่างเส้นทางสู่ฐานปฏิบัติข้าเหนือ นักปฏิวัติลาวเหล่านั้นต่างมุ่งหวังที่จะปรับปรุงกำลังปฏิวัติและการกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นรัฐประหารกองแล (9 สิงหาคม 1960) ทำให้ขบวนการปฏิวัติลาวที่ซอกซำจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองอาวุธในระยะแรก สามารถหันกลับไปปรับปรุงและขยายฐานกำลังปฏิวัติข้าเหนือและเน้นการต่อสู้ด้วยอาวุธได้กลับฟื้นตัวขึ้นมาอย่างรวดเร็วและดำเนินการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองได้อีกครั้งหนึ่ง (สิงกะโป สีสโคตจุนนะมานี, 1991: 58-59)

ด้วยเหตุนี้ ไกลอนได้วิเคราะห์ช่วงปี ค.ศ. 1959-1963 ว่าเป็นสงครามปลดปล่อยชาติระยะที่สอง คือ ยุคแห่งการต่อสู้ทางการเมืองและอาวุธอย่างเต็มรูปแบบ ห้วงเวลาดังกล่าวคือ ยุคแห่งสงครามจิตวิทยาที่ต้องใช้ระยะเวลาพิสูจน์ว่า นักการเมืองและกลุ่มอำนาจฝ่ายใดที่จริงจังและตระหนักถึงปัญหาของประชาชนและ

สังคมมากที่สุด ท่ามกลางสงครามกลางเมือง หรือสงครามปลดปล่อยชาติระยะที่สามในอีกเกือบ 10 ปีถัดมา (ค.ศ. 1964-1972) แนวลาวอักษาดเปิดกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ที่ซำเหนือ (6-11 เมษายน 1964) เพื่อทบทวนสถานการณ์อีกครั้ง แนวลาวอักษาดได้กำหนดนโยบายในการเคลื่อนไหวต่อสู้โดยอิงยุทธศาสตร์ข้อตกลงของกองประชุมคณะบริหารศูนย์กลางพรรค ครั้งที่ 12 (17 มีนาคม 1964) ของพรรคประชาชนลาว และการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้ลงนามไว้แล้ว คือ สัญญาเจนีวา (1962) และสัญญาเมืองซูริก

ระยะเวลาเดียวกันนี้เอง คณะศูนย์กลางพรรคประชาชนลาวกำหนดยุทธศาสตร์ประจำปี ค.ศ.1970-1971 คือ การปรับปรุงเขตปลดปล่อยให้เข้มแข็งและการขยายพื้นที่ปลดปล่อยเข้าไปยังเขตยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อบรรลุผลการปฏิวัติ (พงสะวัต บุปผา, 1996: 110) ในปีเดียวกันนี้เอง ฝ่ายแนวลาวอักษาด ถือว่าตนสามารถขยายเขตปลดปล่อยได้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดถึง 12 แขวง โดยแบ่งระดับเป็นระดับเมือง (อำเภอ) 60 แห่ง, ระดับตาแสง (ตำบล) 600 แห่ง, และระดับหมู่บ้านถึง 10,000 กว่าหมู่บ้าน (คณะชี้แนะทฤษฎีและศูนย์กลางของพรรค, 1997: 165)

อาจกล่าวได้ว่า ไถสอนเป็นแกนนำในการสร้างพรรคประชาชนลาวและการเคลื่อนไหวปฏิวัติในช่วงปี ค.ศ. 1955-1972 กล่าวคือ ไถสอนมีส่วนในการพัฒนาพรรคมาร์กซ์-เลนินลาว กองทัพประชาชนลาว และองค์กรแนวร่วม หรือรู้จักกันทั่วไปในนาม แนวลาวอักษาด ซึ่งเป็นฐานมวลชนที่สำคัญในการเคลื่อนไหวปฏิวัติมติกองประชุมใหญ่แนวลาวอักษาด ครั้งที่ 2 ที่ซำเหนือ (6-11 เมษายน 1964) ได้เริ่มบททดลองการสร้างอำนาจรัฐในเขตปลดปล่อย ในต้นทศวรรษที่ 1970 แนวลาวอักษาดสามารถตั้งมั่นในพื้นที่ 12 แขวง เขตปลดปล่อยเหล่านี้ คือ ฐานมวลชนหลักในการปฏิวัติ

3. ไถสอนกับการปฏิวัติระหว่างปี ค.ศ.1972-2 ธันวาคม 1975

ไถสอนกับการปฏิวัติลาวระหว่างปี ค.ศ. 1972 ถึงวันสถาปนา ส.ป.ป.ลาว (2 ธันวาคม 1975) มีเนื้อหาที่ควรพิจารณา 3 ประเด็น กล่าวคือ การประชุมใหญ่

ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนลาว นโยบาย 3 ยุทธศาสตร์ และการสร้างอำนาจรัฐ ส.ป.ป.ลาว โดยมีไถสอนดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศ

3.1 ไถสอนกับการประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนลาว

ไถสอน เลขานุการใหญ่ของพรรคประชาชนลาว ได้เสนอบทรายงานทางการเมืองในสมัยสงครามปลดปล่อยชาติระยะสุดท้าย (3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972-2 ธันวาคม ค.ศ. 1975) ต่อที่ประชุม การประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนลาว ได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 3-8 กุมภาพันธ์ 1972 ณ เมืองเวียงไซ แขวงหัวพัน ประกอบด้วยผู้แทนทั้งหมด 125 คน ซึ่งเป็นตัวแทนสมาชิกพรรคทั่วประเทศถึง 21,000 คน (ไถสอน พมวิทาน, 1985a: 70-71) กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ได้เปลี่ยนชื่อพรรคประชาชนลาวเป็น พ.ป.ป.ลาว ในขณะที่พรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนินของเวียดนามและกัมพูชาได้เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ก่อนหน้านี้แล้ว

การพัฒนาไปสู่ พ.ป.ป.ลาว ชี้ให้เห็นว่าพรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนินลาว ได้ตระหนักถึงเงื่อนไขภายในสังคมเป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์ของการต่อสู้ด้วยการรักษาบทบาทของพรรคในนามของ พ.ป.ป.ลาว เพื่อทำการชี้้นำการต่อสู้ในระยะก้าวขึ้นสู่ระบอบสังคมนิยม ดังนั้น การพัฒนาไปสู่พรรคคอมมิวนิสต์ลาวจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว แต่มันได้ผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการปฏิวัติสังคมนิยม ที่ประชุมยังลงมติเป็นเอกฉันท์เลือกนายไถสอนดำรงตำแหน่งเลขานุการใหญ่ฯ และทำการเลือกตั้งกรรมการการเมืองศูนย์กลางพรรค 7 คน, คณะเลขานุการศูนย์กลางพรรค 6 คน คณะกรรมการของคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค 23 คน รวมทั้งกรรมการสำรองอีก 6 คน บทรายงานของไถสอนมีสาระสำคัญ 2 ภาคส่วน คือ (1) การประเมินสถานการณ์ของโลกและขบวนการปฏิวัติลาว (2) นโยบายของ พ.ป.ป.ลาว ระหว่าง ค.ศ. 1972 - 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975

3.1.1 การประเมินสถานการณ์ของโลกและขบวนการปฏิวัติลาว

ไถสอนกล่าวถึงลักษณะพิเศษของสถานการณ์ของโลกว่า "...เนื้อในต้นตอของยุคสมัยของพวกเรา เป็นยุคสมัยข้ามผ่านจากลัทธิทุนนิยมขึ้นสู่ลัทธิสังคมนิยม เปิดฉากด้วยมหาปฏิวัติเดือนตุลาคม เป็นยุคสมัยต่อสู้ระหว่างระบบสังคมนิยมที่ตรงข้ามกัน เป็นยุคสมัยแห่งการพังทลายของลัทธิจักรวรรดินิยมและการดับสูญ

ของลัทธิล่าเมืองขึ้น เป็นยุคที่นับวันที่หลายประชาชาติก้าวสู่สังคมนิยม เป็นยุคสมัยแห่งชัยชนะของลัทธิสังคมนิยมและลัทธิคอมมิวนิสต์ในขอบเขตทั่วโลก” (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 69-70)

สำหรับขบวนการปฏิวัติลาวนั้น ไกลอนได้แสดงทรรศนะว่า “การปฏิวัติลาวเป็นส่วนหนึ่งอันสนิทแน่นของการปฏิวัติในสามประเทศอินโดจีนได้เกิดขึ้นและขยายตัวเติบโตใหญ่ในปัจจุบัน...ตั้งอยู่ในท่าบุงของการปฏิวัติโลก ฟังฟังค่ายสังคมนิยม โดยเฉพาะได้รับการช่วยเหลือจากการปฏิวัติเวียดนาม แต่การปฏิวัติลาว ต้องเผชิญหน้ากับจักรวรรดินิยมหลายตัว เช่น จักรวรรดินิยมอเมริกา...” (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 77)

รายงานทางการเมือง ภาคส่วนที่หนึ่งของไกลอนแสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์หลักของขบวนการปฏิวัติลาว คือ การปฏิวัติชาติ-ประชาธิปไตย ซึ่งมีพรรคเป็นผู้ชี้แนะ ในการโค่นล้มอำนาจของรัฐบาลพระราชอาณาจักลาว ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาซึ่งเอกราชที่แท้จริงให้กับชาติ การสร้างชาติตามแนวทางสังคมนิยม โดยเฉพาะรัฐประชาธิปไตยประชาชน เป้าหมายทางการเมืองของฝ่ายปฏิวัติ จึงต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์จุดพิเศษพื้นฐานของลาว เพื่อวางนโยบายต่อสู้อย่างถูกต้องความว่า “สำหรับประเทศเล็ก เศรษฐกิจวัฒนธรรมด้อยพัฒนา ถ้าหากมีพรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนินที่แท้จริงเป็นผู้นำพา มีแนวทางการเมือง การทหาร และวิธีปฏิวัติที่ถูกต้อง สามัคคีกันแน่นแฟ้น ตัดสินใจต่อสู้เด็ดเดี่ยวเหนียวแน่น ทั้งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างแข็งขันจากฝ่ายสังคมนิยม และขบวนการปฏิวัติโลก แน่นนอน, ประเทศนั้นก็จะสามารถช่วงชิงและปกป้องรักษาเอกราช อิสระภาพไว้ได้...” (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 94)

3.1.2 นโยบายของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พ.ป.ป.ลาว) ระหว่างปี ค.ศ.1972-1973

ไกลอนได้วิเคราะห์ จุดพิเศษของสถานการณ์ระหว่างประเทศภายในไว้ 3 ประการด้วยกัน เพื่อใช้เป็นนโยบายชี้แนะของ พ.ป.ป.ลาว

ประการแรก ประเทศลาวถือเป็นรัฐขนาดเล็ก ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจที่ยังชีพโดยอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก เช่นเดียวกับสมัยก่อนศักดินา โครงสร้างทาง

ชนชั้นประกอบด้วย ชนชั้นศักดินา และชาวนา แม้ว่าสังคมนิยมจะไม่มีการแบ่งชนชั้นที่แน่นอนนัก แต่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสได้เริ่มมีการก่อตัวของชนชั้นใหม่คือ ชนชั้นนายทุนน้อย นายทุนจำหน่ายและชนชั้นกรรมกร ในด้านวัฒนธรรม สังคมลาว ประกอบด้วยระบบความเชื่อที่หลากหลาย เช่น การนับถือผี การเชื่อโชคลาง การนับถือพระพุทธศาสนา จำนวนพลเมืองมีน้อยท่ามกลางกลุ่มชนเผ่าที่มีอย่างหลากหลาย (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 95-96)

ประการที่สอง ภายใต้การแทรกแซงทางการเมืองของสหรัฐฯ ลาวได้ถูกแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งแต่ละเขตมีระบบเศรษฐกิจและการเมืองแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนี้ เขตการปกครองของรัฐบาลพระราชอาณาจัก (เขตศัตรูควบคุมชั่วคราว) มีลักษณะสังคมที่ขึ้นอยู่กับจักรวรรดินิยมอเมริกา ภายใต้ระบบเมืองขึ้นแบบใหม่กึ่งศักดินา เขตการปกครองฝ่ายแนวลาวยักซาด (เขตปลดปล่อย) มีระบบการเมืองแบบรัฐประชาธิปไตยประชาชน ในขณะที่สภาพสังคมยังมีร่องรอยของยุคก่อนศักดินาและยุคศักดินาหลงเหลืออยู่ (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 96-98)

ประการสุดท้าย ปัจจัยด้านสภาพภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ ของ 3 ชาติอินโดจีน ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส แม้จะโค่นล้มอำนาจของฝรั่งเศสลงไปได้ แต่ขบวนการปฏิวัติของกัมพูชา ลาวและเวียดนาม ก็ต้องร่วมต่อสู้ในสงครามเพื่อปลดปล่อยชาติเช่นเดียวกันด้วยการขับไล่สหรัฐฯ เพื่อสร้างชาติ ตามแนวทางสังคมนิยม เพื่อก้าวขึ้นสู่ประเทศสังคมนิยมในอนาคต (ไกลอน พมวิทาน, 1985b : 98-99)

ด้วยเหตุนี้ ไกลอนจึงได้กำหนดนโยบายพื้นฐานของการปฏิวัติลาวไว้ดังนี้ “...สามัคคีประชาชนบรรดาเผ่าต่างๆ โค่นล้มจักรวรรดินิยมผู้รุกราน กลุ่มนายทุนจำหน่าย อาชญาสิทธิ์ ขุนศึก และชนชั้นศักดินา ปฏิวัติชาติ, ประชาธิปไตย ในทั่วประเทศให้สำเร็จ เตรียมเงื่อนไขทุกอย่างที่จำเป็น เพื่อก้าวขึ้นสู่สังคมนิยมโดยตรง โดยไม่ผ่านเส้นทางขยายตัวแบบทุนนิยม ทำให้ประเทศลาวกลายเป็นประเทศสันติภาพเอกราชประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวร ท่วมเทวีชีวิตจิตใจ เข้ามีส่วนร่วมในการต่อสู้ เพื่อสันติภาพ เอกราชแห่งชาติ ประชาธิปไตยและสังคมนิยมอินโดจีน ในเอเชียอาคเนย์และในโลก...” (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 105)

พ.ป.ป.ลาว ได้กำหนดนโยบายหลักในการปฏิวัติไว้ทั้งหมด 11 ข้อ (ไกลอน พมวิทาน, 1985b: 99-124; ไกลอน พมวิทาน, 1985a: 135-148) นโยบายเหล่านี้คือกลไกในการสร้างเอกภาพให้กับสมาชิกพรรค องค์การแนวร่วมและกองทัพได้เข้าใจถึงการชี้แนะของ พ.ป.ป.ลาว อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญซึ่ง พ.ป.ป.ลาว ได้รับรู้ยู่ตลอดเวลา คือการสร้างบุคลากรของพรรคเพื่อรองรับระบบใหม่ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญกระทั่งปัจจุบัน เนื่องจากสมาชิกพรรคและประชาชนลาวส่วนใหญ่ยังดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งธรรมชาติและร้อยละ 60 เป็นผู้ไม่รู้หนังสือสำหรับพนักงานของพรรคจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก (ป.3) (ไกลอน พมวิทาน, 1987: 15) ดังนั้นปัญหาการสร้างคนเพื่อรองรับใหม่สำหรับขบวนการปฏิวัติลาวจึงเริ่มจากศูนย์ กระทั่งสามารถสร้างนักปฏิวัติที่เต็มตัวไปด้วยอุดมการณ์รักชาติและยึดมั่นต่อลัทธิสังคมนิยม ซึ่งเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับประชาชนลาวที่ตระหนักถึงอิสรภาพและความเป็นธรรม ในปีเดียวกันนี้เองฝ่ายปฏิวัติสามารถปลดปล่อยดินแดนได้ถึงสี่ในห้าของพื้นที่ทั่วประเทศและสามารถรวบรวมพลเมืองหนึ่งในสองของประชากรทั่วประเทศ (พุมิ วงวิจิตร, 1987: 183)

ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1973 การเจรจาสันติภาพ ณ กรุงปารีสระหว่างเวียดนามและสหรัฐฯ บรรลุข้อตกลงหยุดยิง ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1973 รัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักร และ รัฐบาลปะเทดลาว ร่วมเซ็นสัญญาฟื้นฟูสันติภาพ เพื่อสร้างความปรองดองแห่งชาติ ซึ่งส่งผลให้สงครามยืดเยื้อถึง 20 ปีได้ยุติลงไป พ.ป.ป.ลาว ได้เริ่มตรึงร่องเส้นทางในการประกาศเอกราชอย่างสมบูรณ์ นำมาซึ่งการเจรจาว่าด้วยการฟื้นฟูสันติภาพและการปรองดองแห่งชาติลาว ณ กรุงเวียงจันทน์ โดยรัฐบาลทั้ง 2 ฝ่าย ต่างยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของชาติ สิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของประชาชนยอมรับอำนาจของเขตปลดปล่อย ยอมยุติสงครามรุกราน ยอมยุติบทบาททางการทหารและยอมรับเขตเป็นกลาง คือ นครหลวงพระบาง กรุงเวียงจันทน์ (ไกลอน พมวิทาน, 1975: 6)

แต่เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 1973 ได้เกิดรัฐประหารท้าวมาขึ้น ผลจากการรัฐประหารในครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงรัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักรลาวภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐฯ ทำการละเมิดข้อตกลงอนุสัญญาเวียงจันทน์ ในมุขกลับของ

เหตุการณ์นี้ได้นำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาทางการเมืองอย่างจริงจังโดยยึดอนุสัญญากรุงเวียงจันทน์² ซึ่งส่งผลให้พระราชอาณาจักรลาวแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ส่วน คือ เขตปลดปล่อยของรัฐบาลปะเทดลาว เขตรัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักรลาวและเขตสองนครเป็นกลาง (คณะเจ้าหน้าที่ทฤษฎีและศูนย์กลางของพรรค, 1997: 180) ด้วยเหตุนี้ระหว่าง ค.ศ.1973-1974 จึงถือเป็นช่วงเวลาที่ย้าย พ.ป.ป.ลาวและรัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักรลาวต่างพยายามช่วงชิงอำนาจในเขตสองนครเป็นกลาง และพื้นที่ช่วงชิงอื่นๆ แม้ว่ากลุ่มอำนาจดังกล่าวต่างยอมรับในแนวทางแห่งการยุติปัญหาอย่างสันติวิธีแล้วก็ตาม

3.2 ไกลอนกับ 3 ยุทธศาสตร์การปฏิวัติวันที่ 2 ธันวาคม 1975

ไกลอนได้เผยแพร่บทความออกอากาศทางวิทยุระหว่างเดือนธันวาคม 1974 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน 1975 เรื่อง "ปะเทดลาวพวกก้าวเดินบนเส้นทางวันสง่างามของยุคใหม่" เป้าหมายของฝ่ายปฏิวัติลาว คือ การเน้นการโจมตีบทบาทของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในลาว ระยะเวลาต่อมา ฝ่ายปฏิวัติก็มพหูสามารถยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลลอนนอล ฝ่ายปฏิวัติเวียดนามโค่นล้มอำนาจปกครองของรัฐบาลไซง่อน ดังนั้น กัมพูชา (17 เมษายน 1975) และเวียดนาม (30 เมษายน 1975) จึงทำการปฏิวัติชาติประชาธิปไตยได้สำเร็จ ชัยชนะในครั้งนี้ส่งผลให้ฝ่ายปฏิวัติลาวทำการโค่นล้มอำนาจเก่าได้อย่างรวดเร็วในปลายปี ค.ศ.1975

10 เมษายน 1974 คณะรัฐบาลผสมการเมืองแห่งชาติชุดที่ 3 ได้กำหนดนโยบายของรัฐบาลการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน (1974-75) และวันที่ 25 ของเดือนเดียวกัน คณะมนตรีผสมการเมือง ณ นครหลวงพระบางได้รับข้อเสนอหรือโครงการการเมือง 18 ข้อของรัฐบาลปะเทดลาว เพื่อใช้เป็นหลักการฟื้นฟูสันติภาพและการปรองดองแห่งชาติ

ในกรณีของลาว เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 1975 ศูนย์กลาง พ.ป.ป.ลาว ภายใต้การชี้แนะของไกลอนได้ประกาศ 3 ยุทธศาสตร์ขึ้น ซึ่งได้ผ่านการ

² ประกอบด้วย (1) เรื่องการจัดตั้งรัฐบาลผสมแห่งชาติชุดที่ 3 (5 เมษายน 1975) (2) เรื่องการจัดตั้งคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ (5 เมษายน 1974) (3) การหยุดยิง (4) การจัดส่งตัวประกัน (5) การคืนหาผู้สูญหาย (6) การช่วยเหลือผู้อพยพหรือถูกกวาดต้อนมายังเขตหมู่บ้านพัฒนาให้กลับสู่ภูมิลำเนาเดิม

ศึกษาวิเคราะห์จากการเข้าสำรวจพื้นที่ทั่วประเทศของเลขาธิการใหญ่ของพ.ป.ป.ลาว ระหว่างปี ค.ศ. 1973-1974 (สะหมาน วิยะเกต, 1995: 22) ยุทธศาสตร์นี้ คือ ขั้นตอนของการลุกฮือขั้นสุดท้ายของการปฏิวัติ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ (1) ขั้นลุกฮือขั้นยึดอำนาจการปกครองโดยมหาชน (2) ขั้นลุกฮือขึ้นของกลุ่มทหารฝ่ายขวาที่แยกตัวออกมาจากพรรคกำลังฝ่ายขวา และร่วมมือกับพรรคกำลังรักชาติ (3) ขั้นให้ทหารของฝ่ายกองทัพปลดปล่อยประชาชนลาว (ก.ป.ป.ลาว) เป็นผู้ล้มล้าง (คณะโฆษณาคณะกรรมวิธีแนวพรรคปฏิวัติ, 1976:36)

3.2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ขั้นตอนลุกฮือขั้นยึดอำนาจการปกครองโดยมหาชน

รูปแบบวิธีการขององค์กรจัดตั้งมหาชนและประชาชนที่ให้สำหรับการเตรียมยึดอำนาจทั่วประเทศ คือ การร่วมชุมนุม การเดินขบวนประท้วง การโฆษณา

การร่วมชุมนุมที่สำคัญ คือ การร่วมชุมนุมของชาวนครเวียงจันทน์ จำนวน 12,000 คน ซึ่งประกอบด้วย กรรมกร ชาวนา ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ปัญญาชน เพื่อคัดค้านและปลดกลุ่มฝ่ายขวาและปลดรัฐมนตรีและนายทหารที่ร่วมมือกับรัฐบาลสหรัฐ เช่น เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 1975 ประชาชนในเขต 2 นครเป็นกลาง เรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติตามโครงการการเมือง 18 ข้อ การกล่าวประณามกลุ่มผู้ขายชาติ อันได้แก่ ตระกูล ณ จำปาศักดิ์ ตระกูลชชะนิกร และในวันที่ 21 พฤษภาคม 1975 ประชาชนประมาณ 10,000 คนเข้าบุกกรุกองค์กรยูเอสเอ และสถานทูตอเมริกา

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ปรากฏว่า ระหว่างวันที่ 8-12 พฤษภาคม 1975 กลุ่มผู้นำรัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักรลาวที่เด่น กล่าวคือ ตระกูลอภัย ตระกูล ณ จำปาศักดิ์ ตระกูลชชะนิกรได้เริ่มทยอยหลบหนีเข้าไปยังประเทศไทย สำหรับชาวลาวโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่เห็นด้วยกับนโยบายของ พ.ป.ป.ลาว และพร้อมที่จะต่อสู้และสร้างชาติตามแนวทางสังคมนิยม (2) นับจากทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา ประชาชนได้เริ่มอพยพออกนอกประเทศ ในช่วงกลางปี 1975 จำนวนผู้อพยพในเขตตัวเมืองได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (3) กลุ่มประชาชน

ที่ไม่เห็นด้วยกับพ.ป.ป.ลาว แต่กลับดำรงชีวิตอยู่ในประเทศเช่นเดิม เนื่องจากไม่เชื่อมั่นว่าสถานะภาพของตนจะดีขึ้นเมื่ออยู่ในประเทศที่สาม

สถานการณ์ทางการเมืองที่สับสนเช่นนี้ ฝ่ายปฏิวัติสามารถชี้นำรัฐบาลผสมแห่งชาติชุดที่ 3 ในการร่างกฎหมายลงโทษผู้นำ 31 คนที่หลบหนีไปยังประเทศไทย โดยในวันที่ 4 กันยายน 1975 กฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ได้ทันที (ทองสา ไชยะวงคำดีและคนอื่นๆ, 1981:408) รัฐบาลผสมแห่งชาติชุดที่ 3 ได้ประกาศยึดทรัพย์สินของผู้นำ 31 คน ภายหลังการตรวจสอบว่าทรัพย์สินเหล่านั้นได้มาด้วยความมิชอบ กฎหมายฉบับนี้รู้จักกันทั่วไปว่า “บัญชีเลือด” เป็นที่น่าสังเกตว่า ภายหลังคณะรัฐบาลผสมแห่งชาติชุดที่ 3 ได้ประกาศกฎหมายฉบับนี้แล้ว กลับสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก เขาเหล่านั้นได้ทำการอพยพเข้าสู่ศูนย์อพยพลี้ภัยในประเทศไทยเป็นระลอกใหญ่อย่างสม่ำเสมอ โดยให้เหตุผลว่ากลัวคอมมิวนิสต์ (Van-es-Beeck, 1981:324-334) แต่ในมุมมองของเหตุการณ์ในครั้งนี้ จึงถือเป็นภาวะการณ์ที่ดีสำหรับฝ่ายอำนาจรัฐปฏิวัติ ในการขจัดกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยให้ออกไปนอกประเทศ ด้วยเหตุนี้ฝ่ายอำนาจรัฐปฏิวัติจึงลดบทบาทการปะทะกับประชาชนลงไปในบางส่วน

การเดินขบวนประท้วง คือ ยุทธวิธีที่ฝ่ายปฏิวัติดำเนินการมาโดยตลอด ระหว่างการดำเนินการปฏิวัติ การประท้วงที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่มักจะได้รับการจัดตั้งและช่วยเหลือจากองค์กรแนวร่วมภายใต้การชี้นำของ พ.ป.ป.ลาว เป็นหลัก อาทิ เช่น ปลายปี 1973 กลุ่มนักศึกษาเมืองปากเซเดินขบวนประท้วงสินค้าอุปโภค-บริโภคที่มีราคาแพง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ทำให้ พ.ป.ป.ลาว ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างทันที่ โดยการนำสินค้าจากเขตปลดปล่อยเข้ามาจำหน่ายในพื้นที่ดังกล่าว (บุญปลุก ส่วนพงษ์, 1978: ม.ป.น.) ถือเป็นขยายพื้นที่เขตปลดปล่อย ในเดือนพฤษภาคม 1975 คณะประท้วงสหรัฐ ได้บีบบังคับให้ชาวอเมริกันในทุกสาขาอาชีพและผู้ร่วมมือกับสหรัฐ เข้าไปร่วมชุมนุมกัน ณ องค์กรยูเอสเอ กรุงเวียงจันทน์ คณะยึดอำนาจองค์กรยูเอสเอเรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐ จ่ายค่าเสียหายให้กับลาว ปัญหาต่างๆ ยุติลงในวันที่ 27 พฤษภาคม 1975 โดยทศสหรัฐ ประจำลาวยินยอมตามข้อเสนอดังกล่าวในทุกประการ

การโฆษณา ในช่วงปี ค.ศ.1974 - ก่อนการสถาปนา ส.ป.ป.ลาว ฝ่ายปฏิวัติเน้นการโฆษณาโจมตีประเพณี การฉ้อราษฎร์บังหลวงของกลุ่มอำนาจเก่า (รัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักรลาว) ในประเด็นการขายชาติให้สหรัฐ พร้อมกับเน้นถึงบทบาทอันไม่ชอบธรรมของรัฐบาลสหรัฐ ในลาว ซึ่งการโฆษณาได้ดำเนินควบคู่ไปกับการร่วมชุมนุมกับการเดินขบวนประท้วง กล่าว คือ ฝ่ายปฏิวัติได้เข้าทำการสนับสนุนและจัดตั้งองค์กรมหาชน เพื่อขึ้นการปลุกระดมมวลชน ในการเดินขบวนประท้วงเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ อย่างถูกกฎหมาย มีข้อสังเกตว่าการร่วมชุมนุมจะมีเป้าหมายที่การโค่นล้มกลุ่มอำนาจเก่า พร้อมการเปิดโอกาสให้กลุ่มอำนาจเก่าหลบหนีสำหรับฝ่ายปฏิวัติถือว่ายุทธศาสตร์ขั้นแรก คือ ชัยชนะ เนื่องจากการปฏิวัติเป็นไปอย่างสันติ อาทิ 23 สิงหาคม 1975³ การร่วมชุมนุมของประชาชนลาวราว 20,000 คน ณ กรุงเวียงจันทน์ ถือเป็นเปิดตัวฝ่ายอำนาจปฏิวัติในการชี้นำประชาชน เพื่อเตรียมการลุกฮือยึดอำนาจการปกครองในทั่วประเทศ ซึ่งสำเร็จในเดือนพฤศจิกายน 1975

3.2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ชั้นลูกฮือของกลุ่มฝ่ายทหารขวาที่แยกตัวออกมาจากบรรดากำลังฝ่ายขวา และร่วมมือกับบรรดากำลังรักชาติ ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จโดยในวันที่ 25 สิงหาคม 1975 กองกำลังฝ่ายปฏิวัติสามารถล้มอำนาจการทหาร-ตำรวจฝ่ายรัฐบาลพระราชอาณาจักรลาวลงไปได้ และในเดือนพฤศจิกายน 1975 ประชาชนลาวทั่วประเทศเดินขบวนประท้วงในการเรียกร้องให้ล้มเลิกระบบราชาธิปไตย เพื่อสถาปนาอำนาจการปกครองประชาชน การเดินขบวนประท้วงของขั้นตอนที่สองชี้ให้เห็นว่า ฝ่ายปฏิวัติสามารถดึงกองกำลังทหาร-ตำรวจของฝ่ายขวาเข้ามาร่วมกับตนได้ สืบเนื่องมาจาก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 1975 กลุ่มแกนนำฝ่ายขวาได้หลบหนีออกนอกประเทศ

³ การกำหนดวันที่ 23 สิงหาคมเป็นการเปิดตัวเพื่อยึดอำนาจการปกครองในทั่วประเทศ มีความหมายหลายนัยยะ คือ หนึ่งถือเป็นวันครบรอบ 30 ปีของชัยชนะ โดยนำมาซึ่งเอกราชให้กับชาติจากการยึดอำนาจจากญี่ปุ่น สอง.การยกย่องและเชิดชูบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้การสร้างอำนาจรัฐจึงถือเป็นภารกิจขั้นแรกของ ส.ป.ป.ลาว ซึ่งได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 1975 โดยพรรคสามารถยึดอำนาจการปกครองและสร้างอำนาจการปกครองปฏิวัติขึ้นที่กรุงเวียงจันทน์ ในช่วงปลายเดือนพฤษภาคมของปีเดียวกัน แนวลาวยักซาดก็สามารถยึดอำนาจการปกครองได้ทุกแขนง

3.2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ขั้นตอนการให้กองทัพปลดปล่อยประชาชนลาวเป็นผู้ล้มล้าง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ถือเป็นให้นำใช้นโยบายที่รุนแรงที่สุดโดยการต่อสู้ด้วยอาวุธ แต่เมื่อสองยุทธศาสตร์ประสบผลสำเร็จ ก.ป.ป.ลาว จึงดำเนินการเพียงแปรกองทัพเข้าสู่เวียงจันทน์ ท่ามกลางการต้อนรับที่อบอุ่นจากประชาชน (24 สิงหาคม 1975) จนกระทั่งฝ่ายปฏิวัติทำการปฏิวัติได้สำเร็จ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 1975

แม้ว่าฝ่ายปฏิวัติสามารถยึดอำนาจได้สำเร็จ แต่นั่นไม่ได้หมายถึงการปฏิวัติได้สิ้นสุดลงแต่ประการใด เพราะเป้าหมายสูงสุดของการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม-เศรษฐกิจ และการเมืองให้ดีขึ้น ดังนั้นภายหลังการได้มาซึ่งอำนาจรัฐแล้ว ฝ่ายปฏิวัติจึงนำใช้นโยบายต่างๆ ในการสร้างชาติ แต่สถานการณ์โดยทั่วไปแล้ว ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการนำใช้นโยบายต่างๆ ของฝ่ายอำนาจรัฐปฏิวัติ เนื่องจากศัตรูทางการเมืองปรากฏอยู่รอบด้าน เช่น กลุ่มหนอสวรรค์ กลุ่ม ณ จำปาศักดิ์ในเขตภาคอีสานของไทย กลุ่มกองแลในเขตภาคใต้ของจีน (คุนหมิง) และกลุ่มนายพลวังเปาในสหรัฐ ฯ

ในเดือนตุลาคม 1975 คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคได้เปิดการประชุมครบคณะครั้งที่ 3 สมัยที่ 2 โดยไถสอน ได้กล่าวถึงรูปแบบการปกครองของลาวในระบบใหม่ว่า “...อำนาจการปกครองประชาธิปไตยประชาชน คือพักเราเป็นผู้ นำได้รับการสร้างตั้งขึ้นและกำลังได้รับการปรับปรุงในทั่วประเทศ, การป้องกันชาติ, ป้องกันความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม กำลังได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับขั้นตอน...” (ไถสอน พมวิทาน, 1987: 2)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ในวันที่ 5 ตุลาคม 1975 คณะมนตรีประสมการเมืองแห่งชาติ และรัฐบาลผสมแห่งชาติ 3 ได้รับรองระเบียบชั่วคราวเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาประชาชนสูงสุดและโครงสร้างการปกครองชั้นต่างๆ ซึ่งผลของการเลือกตั้งผู้แทนประชาชนทั่วประเทศได้สิ้นสุดลงเมื่อเดือนพฤศจิกายนของปีเดียวกัน

เจ้ามหาชีวิตสว่างวัฒนาได้ทรงสละราชสมบัติเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 1975 และในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 เจ้าสุพานวง ประธานคณะมนตรีประสมแห่งชาติ และเจ้าสุวันนะพูมา ผู้นำรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ 3 ได้ประกาศยุบองค์การทั้งสองตามคำเรียกร้องของประชาชน และได้มอบอำนาจทั้งหมดให้การประชุมใหญ่ผู้แทนประชาชนทั่วประเทศ เพื่อให้เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบสังคมลาวต่อไป

3.3 ไกลอนกับการสร้างอำนาจรัฐของฝ่ายอำนาจรัฐปฏิวัติ (1975)

การเปิดการประชุมใหญ่ผู้แทนประชาชนทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 1975 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการสร้างอำนาจของ ส.ป.ป.ลาว โดยมีผู้แทนประชาชนทั้งหมด 264 คน ซึ่งมีเจ้าสุพานวงผู้นำสูงสุดขององค์กรแนวลาวยึดชาติเป็นประธานที่ประชุม สำหรับไกลอนเลขาธิการใหญ่ของพรรคฯ ได้เสนอพรอญางานทางการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่มีเนื้อเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอกราชในระยะต่างๆ พร้อมกับการประเมินสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ (Lao Hak Xat, 1976: 3-27) เป็นที่น่าสังเกตว่ารายงานทางการเมืองฉบับนั้นถือเป็นเอกสารที่พรรคฯ ใช้เผยแพร่ในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมืองในยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสมสรุปใจความได้ดังนี้ ด้านการเมือง ไกลอนวิเคราะห์ระบบการเมืองของลาวที่ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของมหาอำนาจจากภายนอก นำมาซึ่งการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม จนกระทั่งการไปสู่การต่อสู้เพื่อเอกราชด้วยการนำของ พ.ป.ป.ลาว ด้านเศรษฐกิจ ไกลอนได้อธิบายความไม่ชอบธรรมด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากกลุ่มผู้นำเพียงไม่กี่กลุ่มคือผู้ครอบครองปัจจัยการผลิต ได้แก่ กลุ่มราชวงศ์ กลุ่มนายทุน และกลุ่มพันธมิตรจักรวรรดินิยม บรรดาผู้นำล้วนกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้น การต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมตามเส้นทางการปฏิวัติชาติประชาธิปไตยจึงเป็นทางเลือกสุดท้ายให้กับสังคมนาวด้านสังคม ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมสามารถประสานให้เป็นหนึ่งเดียวได้ภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยม

การประชุมผู้แทนประชาชนทั่วประเทศยังได้รับรองเอาการยุบคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติซึ่งมีเจ้าสุพานวงเป็นประธานการยุบรัฐบาลผสมชั่วคราว

แห่งชาติ ชุดที่ 3 ในขณะเดียวกัน ที่ประชุมยังได้มีข้อตกลงรับรองมติ 9 ข้อ⁴ จากรายงานทางการเมืองของนายไกลอน (Lao Hak Xat, 1976: 28-58) จากมติและการรับรองหลักการต่างๆ ของการประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศ ก็นำมาซึ่งการวางรูปแบบอำนาจรัฐของ ส.ป.ป.ลาว⁵

การสร้างอำนาจรัฐภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสำหรับ พ.ป.ป.ลาว จึงถือเป็นภาคปฏิบัติตัวจริงในการสร้างอำนาจรัฐ ซึ่งไกลอน ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ระยะการทำการปฏิวัติสังคมนิยมระบอบประชาธิปไตยประชาชนปฏิบัติ การเข้าร่วมของชนชั้นกรรมกร, ของมวลมหาชนออกแรงงาน โดยเอาพันธภาพกรรมกร-ชาวนา-นักเรียนผู้พื้นฐาน เข้าในการคุ้มครองรัฐตามหลักการรวมศูนย์ประชาธิปไตย, อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหารเป็นเอกภาพกัน, บทบาทนำพาเป็นของพรรคคอมมิวนิสต์ หรือ พรรคกรรมกร...” (สีชนะ สีสาน, 1991: 2) ด้วยเหตุนี้ การปฏิวัติลาวและการสถาปนา ส.ป.ป.ลาว คือจุดเริ่มต้นในการเปิดศักราชประวัติศาสตร์แนวใหม่ให้กับดินแดนที่ไม่มีทางออกทะเลได้แสวงหาแนวทางในการสร้างประเทศ โดยมีจุดหมายปลายทางในการสถาปนารัฐสังคมนิยมในอนาคต มีข้อสังเกตว่า การปฏิวัติชาติ-ประชาธิปไตยได้สำเร็จในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 ถือเป็นชัยชนะขั้นแรก สำหรับแนวทางการต่อสู้แบบใหม่ ปัจจัยที่นำมาสู่ชัยชนะมีอยู่ด้วยกันหลายประการ คือ ประการแรก บทบาทของพ.ป.ป.ลาว ซึ่งมีไกลอนดำรง

⁴ (1) การยกเลิกระบบราชาธิปไตย (2) การสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (3) การแต่งตั้งเจ้าสุพานวงเป็นประธานประเทศ (4) การแต่งตั้งพระเจ้าศรีสว่างวัฒนา อดีตพระมหากษัตริย์ เป็นที่ปรึกษาประธานประเทศ (5) การแต่งตั้งสภาประชาชนสูงสุด ซึ่งมีสมาชิก 45 คน โดยมีเจ้าสุพานวงเป็นประธาน และมีรองประธานสภา 4 คน คือ นายสีสมพอน ล้วนไซ นายสีทง กมมะคำ นายไฟต่าง ลอบิยาว นายคำสูก แก้วลา (6) การจัดตั้งคณะสภารัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี) ซึ่งประกอบไปด้วยรัฐมนตรี 39 คน โดยมีนายไกลอนเป็นนายกรัฐมนตรี (7) การแต่งตั้งให้เจ้าสุวันนะพูมาเป็นที่ปรึกษารัฐบาล (8) การรับรองมติธงชาติ เพลงชาติ ภาษาราชการ (ภาษากลาง) (9) การรับมติให้ประชาชนป้องกันรักษาความสงบ โดยร่วมมือกันสร้างชาติและปกป้องระบบใหม่

⁵ ระบบอำนาจรัฐของ ส.ป.ป.ลาว มีพื้นฐานมาจากการสร้างอำนาจรัฐในเขตปลดปล่อย นับจากปี ค.ศ. 1964 เป็นต้นมา โดยในปี ค.ศ. 1972 จากมติของประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคฯ ได้ใช้นโยบายการสร้างเขตปลดปล่อยให้เสมือนรัฐหนึ่ง เพื่อใช้เป็นรูปแบบจำลองสำหรับการบริหารการปกครองในการเตรียมตัวยึดอำนาจทั่วประเทศ แต่อำนาจรัฐรูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพครอบคลุมเฉพาะบริเวณศูนย์กลางพรรคและพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้น

ตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ ในการขึ้นำด้านการเมือง การทหาร และการต่างประเทศ ประการที่สอง มีรูปแบบการต่อสู้ที่เป็นระบบ และมีเป้าหมายในการต่อสู้อย่างเด่นชัด ประการที่สาม พ.ป.ป.ลาว ถือเป็นพรรคการเมืองที่มีประสบการณ์มากที่สุดในประวัติศาสตร์ทางเมืองลาว ประการที่สี่ สามารถดึงประชาชนเข้าร่วมขบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

บทสรุป ไถสอน พมวิทานเป็นตัวแทนแกนนำ พ.ป.ป.ลาว ที่ได้ผ่านการหล่อหลอมกล่อมเกล่าในแบบนักปฏิวัติอาชีพจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน เพื่อดำเนินการปฏิวัติลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1955-1975 ภารกิจที่สำคัญของไถสอนมี 2 ลักษณะ กล่าวคือ ในช่วงปี ค.ศ. 1955-1972 ไถสอนประสบความสำเร็จขั้นต้นในการดำเนินการสร้างพรรคมาร์กซ์-เลนินลาวในนามพรรคประชาชนลาว ประกอบด้วย องค์การแนวร่วม หรือแนวลาวยักซาด ซึ่งเป็นฐานมวลชนให้กับขบวนการปฏิวัติลาว และกองทัพประชาชนลาว ระหว่างปี ค.ศ.1972-2 ธันวาคม 1975 ไถสอนในฐานะเลขาธิการใหญ่ของพรรคประชาชนลาว ได้กำหนดนโยบายการปฏิวัติลาวอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 ไถสอนได้เปลี่ยนชื่อพรรคมาร์กซ์-เลนินลาวเป็นพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เพื่อการโค่นล้มระบบราชาธิปไตย เน้นเป้าหมายไปที่การปฏิวัติสังคมนิยม กองทัพประชาชนลาวได้ยกระดับเป็นกองทัพปลดปล่อยชาติลาว ซึ่งเป็นความสำเร็จในระดับกลาง ในปี ค.ศ. 1973 ไถสอนได้นำเสนอ 3 ยุทธศาสตร์ อันเป็นหัวใจสำคัญในขั้นตอนสุดท้ายของการลุกฮือขึ้นปฏิวัติ หรือโค่นล้มระบอบเก่า กระทั่งสามารถสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยลาวได้สำเร็จในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารอย่างเป็นทางการของ พ.ป.ป.ลาว องค์การแนวร่วมและเอกสารที่เกี่ยวข้องได้พบว่าไถสอน พมวิทาน คือ หนึ่งในคณะผู้ก่อตั้ง พ.ป.ป.ลาว ส.ป.ป.ลาว หรืออาจกล่าวได้ว่า ไถสอน พมวิทาน คือ บิดาของสังคมนิยมลาว

เอกสารอ้างอิง

เอกสารภาษาไทยและเอกสารภาษาลาว

- ไถสอน พมวิทาน. (1972). **บทรายงานของนายไถสอน พมวิทานต่อกรมประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนลาว (3 กุมภาพันธ์)**. ใน ไถสอน พมวิทาน (1985a). **นิพนธ์เลือกเฟ้น เล่ม 1**. (หน้า 163-171). เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์จำหน่ายแห่งรัฐ ส.ป.ป.ลาว.
- _____. (1975). **ประเทศลาวกำลังก้าวเดินบนเส้นทางอันสว่างงามของยุคสมัย**. ม.ป.ท.:แนวลาวยักซาด.
- _____. (1985a). **นิพนธ์เลือกเฟ้น เล่ม 1**. เวียงจันทน์ : สำนักพิมพ์จำหน่ายแห่งรัฐ ส.ป.ป.ลาว.
- _____. (1985b). **สรรนิพนธ์เล่ม 1 ของไถสอน พมวิทาน**. (สุพจน์ ด่านตระกูล แปล). นนทบุรี: สำนักพิมพ์สันติธรรม.
- _____. (1987). **นิพนธ์เลือกเฟ้น เล่ม 2**. เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์จำหน่ายแห่งรัฐ ส.ป.ป.ลาว.
- คำไซ สุพานวง. (1995). **ไถสอน พมวิทานผู้ริเริ่มแนวทางเศรษฐกิจยุคใหม่ของลาว. ประชาชน (31 สิงหาคม): 2**.
- คณะโฆษณามอบรมวัฒนธรรมมอบรมแนวลาวยักซาด. (1976). **30 ปี แห่งการปฏิวัติลาว**. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.
- คณะผู้นำทฤษฎีและศูนย์กลางของพรรค (ค.ท.พ). (1997). **ประวัติศาสตร์พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (โดยสังเขป)**. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์นครหลวงเวียงจันทน์.
- ทองวิน พมวิทาน. (1990). **ชีวิตและการงาน**. เวียงจันทน์: ชาวหนุ่ม.
- ทองสา ไชยวงคำดีและคณะ. (1981). **ประวัติศาสตร์ลาว เล่ม 3:1893-ปัจจุบัน**. เวียงจันทน์: สถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์และสังคม.

- ทองเสียบ โดตรวงสี. (1993). แหกคุก. พิมพ์ครั้งที่ 2 เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์จำหน่ายแห่งรัฐ ส.ป.ป.ลาว.
- _____. (1995a). **ประธานไกสออน พมวิทาน วีระบุรุษแห่งชาติลาว**. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์นครหลวง.
- _____. (1995b). **มูลเชื้อต่อสู้ พิลาอาจหาหนแขวงสุวรรณเขต**. สุวรรณเขต: โรงพิมพ์แขวงสุวรรณเขต.
- พุมิ วงวิจิต. (1987). **ความทรงจำของชีวิตเราในขบวนการปฏิวัติประวัติศาสตร์ประเทศลาว**. เวียงจันทน์: สำนักวิทยาศาสตร์สังคม กระทรวงศึกษาธิการ.
- สะหมาน วิยะเกต. (1995). **พรรคประชาชนปฏิวัติลาวเพื่อเสริมขยายมูลเชื้อของชาติ**. เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์จำหน่ายแห่งรัฐ ส.ป.ป.ลาว.
- สิงกะโป สีโคดจุนนะมานี. (1991). **ชีวิตและการทำงาน**. เวียงจันทน์: สำนักพิมพ์ชาวหนุ่ม.
- สีชนะ สีसान. (1990). **ประธานโฮจิมินห์กับการปฏิวัติลาว**. ใน สีชนะ สีसान (บรรณาธิการ). **ประธานโฮจิมินห์ในวันเกิดครบ 100 ปี**. (หน้า 63-70). เวียงจันทน์: คณะกรรมการวิทยาศาสตร์สังคมแห่ง ส.ป.ป.ลาว.
- _____. (1991). (บรรณาธิการ). **ไกสออน พมวิทาน ลูกของประชาชน**. เวียงจันทน์: คณะกรรมการ วิทยาศาสตร์สังคม.
- สุธิดา ตันเลิศ. (2541). **ไกสออน พมวิทานกับพัฒนาการสังคมนิยมลาว ระหว่าง ค.ศ. 1975-1986**. สารนิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส

- Chandler, David P. (1992). **Brother Number One**. Colorado. West view Press.
- _____. (1993). **A History of Cambodia**. 2nd eds. Chiang Mai: Silkworm.
- Christie, C.J. (1979). Marxism and the History of Nationalist Movement in Laos. **Journal of South East Asian Studies** 10(1), 146-148.

- Dommen, Arthur J. (1979). Laos: Vietnam Satellite. **Current History**. 7(452), 201-225.
- Evans, Grant. (Ed.). (1999). **Laos and Society**. Chiang Mai: Silkworm Books.
- History of the Communist Party of Vietnam**. (1986). Hanoi: Foreign Languages Publishing House.
- Langer, Paul F. and Zasloff, Joseph J. (1970). **The North Vietnam and the Pathet Lao: Partners in the Struggle for Lao**. Massachusetts: Harvard University.
- Lao Hak Xat. (1976). **Document du Congres National des Representants du Peuple le 2 decembre 1975**. Vientiane: Imprimerie Nationale Lao.
- Pelley, Practicia M. (2002). **Postcolonial Vietnam: New Histories of the National Past**. Durham: Duke University Press.
- Phomvihane, Kaysone. (1980). **Revolution in Laos**. Moscow: Progress.
- Smith, R.B., (1983). **An International History of Vietnam War. Volume 1: Revolution Versus Containment, 1955-1961**. London: Macmillan. อ้างถึงในธีระ นุชเปี่ยม. (2535). **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้สงครามเย็น 1949-1989. เล่ม 1**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Van - es - Beeck , Bemard J. (1982). Refugees from Laos, 1975-1979. In Martin Stuart -Fox. (Ed.) **Contemporary Laos**. (pp. 324-334). St. Lucia: University of Queensland.

สัมภาษณ์

- ไชยะวง. (2-4 กุมภาพันธ์ 1998). **สัมภาษณ์**. อดีตคณะกรรมการศูนย์กลาง พ.ป.ป.ลาว. อดีตเจ้าแขวงหัวพัน. กรุงเวียงจันทน์ ส.ป.ป.ลาว.

